

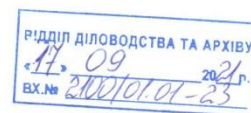
ВІДГУК
офіційного опонента про дисертацію
Радіонової Катерини Сергіївни
«Структура та семантика стійких компаративних одиниць англійської мови»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Культурні, соціальні та історичні трансформації, що відбуваються у будь-якому суспільстві, умови існування, ставлення носіїв мови до фрагментів дійсності неодмінно знаходять своє відображення у мові. Ключовим елементом, що реалізує кумулятивну функцію мови і в якому проявляється і зберігається рефлексивний досвід народу, його духовний розвиток й особливості менталітету, є фразеологія.

Багато робіт було присвячено вивченню стійких сполучень слів (Н. М. Амосова, В. В. Виноградов, М. В. Гамзюк, С. Н. Денисенко, І. П. Задорожна, І. А. Коломийська, О. В. Кунін, В. М. Телія, Д. М. Шмельов та ін.). Не зважаючи на це, деякі питання функціонування фразеологізмів ще остаточно не розв'язані. Серед них варто згадати виявлення національно-культурної специфіки фразеологізмів, у тому числі, й стійких компаративних одиниць, їх систематизація та диференціація тощо. Крім того, фразеологічний склад мови, як і словниковий, у цілому, безупинно оновлюється, реагуючи на зміни, що відбуваються у суспільстві. Зазначене зумовлює **актуальність** дослідження стійких фразеологічних одиниць, якому присвячена дисертація К. С. Радіонової.

Об'єкт дослідження становлять стійкі компаративні одиниці в англійській мові; **предмет** – структурні та семантичні особливості стійких компаративних одиниць.

Мета рецензованої роботи корелює з поставленими завданнями, об'єктом і предметом дослідження та полягає у встановленні закономірностей утворення й систематизації стійких компаративних одиниць з урахуванням структурних та семантичних особливостей.

Наукова новизна дослідження полягає у всебічному вивченні стійких компаративних одиниць в англійській мові, що включає визначення їх лінгвістичного статусу, виявлення їх структурних особливостей, виокремлення класифікаційного критерію їх семантичної систематизації. Новим у роботі також є здійснення ідеографічної систематизації стійких компаративем.

Робота має **теоретичне значення**, оскільки робить внесок у розвиток загального мовознавства, лексикології, фразеології, лінгвокультурології та стилістики англійської мови. Крім того, матеріал дисертації представляє широкий спектр перспектив подальших досліджень, наприклад, вивчення стійких компаративних одиниць у зіставному аспекті на прикладі кількох мов, а також виявлення способів відтворення культурно або національно маркованих фразеологізмів при перекладі тощо.

Практична цінність дослідження убачається в можливості використання його результатів у навчальних курсах зі стилістики англійської мови (розділ “Виразальні засоби”), лексикології (розділ “Фразеологія”, “Лексикографія”), у спецкурсах із лінгвокультурології (розділ “Фразеологія та мовні фігури в системі лінгвокультурних засобів”). Матеріал дослідження може бути використаний при укладанні лінгвокультурологічних словників.

Основні положення дослідження висвітлено в 11-ти одноосібних публікаціях, основні результати було обговорено на 6 міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. Автореферат повною мірою відбиває зміст і структуру дисертації та є ідентичним основним положенням та висновкам у роботі.

Структура роботи підпорядковується поставленій меті і завданням. Перший розділ присвячується розгляду теоретико-методологічних засад дослідження стійких компаративних одиниць англійської мови. У цьому розділі розкривається гносеологічна природа порівняння, логічний і мовний аспекти категорії порівняння (с.31-34). Простежуючи історію вивчення

стійких компаративних одиниць, Катерина Сергіївна робить висновок, що вони відносяться до особливого виду образного порівняння і розглядає співвідношення цього образного засобу з метафорою. Останні пункти розділу присвячуються лінгвокультурологічному аспекту дослідження компаративем

У другому розділі обґрунтовується власний комплексний підхід та методика дослідження структурних і семантичних особливостей стійких компаративних одиниць, зазначаються критерії відбору матеріалу, який становлять 1750 компаративних одиниць, а також етапи дослідження.

Третій розділ присвячено структурним, семантичним та функціонально-стилістичним особливостям компаративних одиниць. Варто зауважити, що проаналізовані словники мають лише перелік прикладів образних порівнянь (н-д, *Similes dictionary* та *A Dictionary of Similes*) або стійких компаративних одиниць (*English Idioms Dictionary, Cambridge dictionary*). У своїй роботі К.С.Радіонова систематизує відібрані компаративеми, відносячи їх до певних груп відповідно до структурних, семантичних і стилістичних особливостей. Позитивною є спроба класифікації фразеологізмів за стилістичним критерієм, оскільки це питання залишається маловивченим, але зауважимо, що у подальших дослідженнях цієї проблеми варто враховувати контекст.

У четвертому найбільшому розділі надається детальний опис 7 ідеографічних груп стійких компаративних одиниць, виокремлюються їх семантичні підгрупи, аналізується їх структура, визначаються суб'єкт, об'єкт та основа порівняння, зазначаються основні конектори й частотність їх вживання. Дисертантка досліджує продуктивність компаративем різних груп і визначає найбільш поширені, вивчає варіативні, синонімічні та антонімічні компаративеми, пояснює походження певних уявлень народу, що лягли в основу образного переосмислення й призвели до виникнення компаративних фразеологізмів.

Висновки до роботи надають підстави стверджувати, що мета досягнута, і завдання виконані. Робота містить діаграми і таблиці, які

узагальнено ілюструють результати дослідження.

Список використаних джерел (313 позицій) охоплює фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних науковців, з них 25 позицій – лексикографічні джерела. У 7 **Додатках** наведені семантичні групи проаналізованих компаративних одиниць з прикладами їх вживання.

Підкреслюючи актуальність обраної теми, новизну й обґрунтованість висновків, сформульованих у роботі, та належний науковий і методологічний рівень її виконання, слід все ж таки зазначити деякі положення, які викликають питання та критичні коментарі:

1. К.С. Радіонова зосереджується на гносеологічному, логічному та лінгвістичному аспектах порівняння (п.1.1) та описує порівняння як «вид інтелектуальної діяльності» (с.27), «прийом теоретичного та практичного пізнання» (с.28), «засіб отримання знань про світ» (с.29), «засіб розкриття суттєвих ознак предмета» (с.31) і «один з видів тропів» (с.34), при цьому використовує терміни «порівняння» та «категорія порівняння» взаємозамінно. Вважаємо за необхідне розрізнити ці поняття, оскільки за К.Лернером і В.Куперманом порівняння є елементом інтелектуальної активності людини, актом мислення, а категорія порівняння є семіотичним корелятом ментальної операції порівняння, яка, в свою чергу вже може реалізуватися через стійкі порівняльні одиниці, закріплені у мові, що є засобом фіксації результату операції мислення та, з іншого боку, ключем до розкриття специфіки світосприйняття певного етносу.

2. Потребують уточнення виокремлені у роботі структурні типи стійких компаративних одиниць. На с. 72 зазначено, що існує 4 типи стійких компаративем: односкладні, двоскладні, трьохскладні та чотирьохскладні. По-перше, було б доцільніше використовувати терміни «однокомпонентний», «двокомпонентний», «трикомпонентний» тощо. По-друге, наведений приклад трикомпонентної компаративеми *the girl as pale as death* (с.72), насправді, можна віднести до чотирикомпонентної порівняльної конструкції, відповідно до дефініцій, наведених у роботі. Далі у 4 розділі

роботі спостерігається виокремлення лише трикомпонентних компаративних одиниць, хоча наведені у роботі компаративеми мають 4 компоненти: суб'єкт, об'єкт, основу порівняння і мовний маркер порівняльних відношень (*body plump as a church rat's; a heart as warm as a desert storm* та ін).

3. У роботі на с. 41 вказується, що «конектори суттєво впливають на зміст висловлювання та на його емоційне забарвлення», а у 4 розділі зазначається, що порівняльні сполучники *like* та *as*, представлені неоднаково у стійких компаративних одиницях. Наприклад, для групи «Кольорове сприйняття» домінуючими є компаративні одиниці зі сполучником *as*, тоді як для групи «Природне довкілля» більш характерним є вживання сполучника *like*. Яким чином це впливає на зміст висловлювання і чим зумовлені такі відмінності у вживанні порівняльних сполучників?

Зазначені міркування не ставлять під сумнів наукову новизну, теоретичну та практичну цінність дисертації, особистий внесок її авторки, об'єктивність та достовірність отриманих результатів.

Таким чином, представлена дисертація за змістом і оформленням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, зі змінам, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 року, а її авторка, **Радіонова Катерина Сергіївна**, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Національного університету «Запорізька політехніка»

К. А. Лут

Вчений секретар
Національного університету «Запорізька політехніка»
канд. соц. наук, доцент

В.В. Кузьмін